AH 368

2026Z17693

Antwoord van minister Sterk (Langdurige Zorg, Jeugd en Sport)
(ontvangen 13 oktober 2026)

Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2026-2027, nr. 83

Vraag 1
Waarop baseert u de analyse dat kerken in de Nederlandse samenleving “nergens meer te zien” zijn?

Antwoord 1
Kerken en andere religieuze gemeenschappen zijn op verschillende manieren zichtbaar en actief in de Nederlandse samenleving. Zij vervullen onder meer een belangrijke rol op het gebied van zingeving, gemeenschapsvorming, maatschappelijke en vrijwillige inzet die ik zeer waardevol vind.
Met de betreffende analyse is bedoeld dat de maatschappelijke en institutionele zichtbaarheid van kerken in de afgelopen decennia op verschillende terreinen is afgenomen. Dat betekent echter niet dat kerken uit het maatschappelijk leven zijn verdwenen.

In het instituut de kerk kan daarom meer worden nagedacht over welke rol de kerk in een zorgzame samenleving kan spelen. Ik erken dat kerken het lastig hebben in deze tijd. Ik zie echter ook dat kerken een belangrijke taak hebben in de zorg. Dit geef ik ook aan in een interview dat ik heb gegeven met het Nederlands Dagblad.[1]

Vraag 2
In hoeverre moet uw oproep aan kerken worden beschouwd als onderdeel van het kabinetsbeleid ten aanzien van de zorgzame samenleving? Weet u hoeveel vrijwilligers vanuit hun geloof bijdragen aan de zorgzame samenleving?

Antwoord 2
Mijn oproep aan kerken moet worden gezien in het bredere kader van het kabinetsbeleid gericht op het versterken van een zorgzame samenleving, waarin mensen naar elkaar omzien. Kerken en andere levensbeschouwelijke gemeenschappen kunnen hierin, vanuit hun eigen identiteit en verantwoordelijkheid, een waardevolle bijdrage leveren. De oproep is nadrukkelijk geen opdracht aan kerken, maar een uitnodiging om hun maatschappelijke betrokkenheid en de inzet van hun vrijwilligers zichtbaar te maken en waar mogelijk te versterken.
Volgens het CBS was in 2025 7,4% van personen van 15 jaar of ouder vrijwilliger binnen een levensbeschouwelijke organisatie.[2] Ook is bekend dat vrijwilligerswerk en maatschappelijke inzet belangrijke onderdelen vormen van het functioneren van veel religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschappen.

Vraag 3
Hoe gaat uw oproep richting de kerken concreet vorm krijgen, zodat de kerken ook de door u gevraagde rol om het zorgstelsel te kunnen ontlasten kunnen invullen?

[1] Beverdam, G. (2026, 9 oktober). ‘Mirjam Sterk joeg als minister én theoloog de kerken op de kast. ‘Mijn kansel staat in de politiek.” Nederlands Dagblad.
[2] Centraal Bureau voor de Statistiek, vrijwilligerswerk 2025

Antwoord 3
Kerken en andere geloofsgemeenschappen spelen een belangrijke rol in het versterken van zorgzame gemeenschappen en het bieden van informele hulp.
Daarbij is wel helder: het gaat erom dat we de kracht van de samenleving beter benutten. Kerken nemen de professionele zorg niet over.

Vraag 4
Welke rol hebben kerken en geloofsgemeenschappen nu al bij het bestrijden van armoede en eenzaamheid, de opvang van asielzoekers en statushouders en het faciliteren van ontmoeting en sociale cohesie? Bent u bekend met de vele diaconale organisaties in Nederland die met talloze vrijwilligers bijdragen aan geven van hulp, onderdak, voedsel, kleding en ondersteuning?

Antwoord 4
Ik zie dat kerken en andere geloofsgemeenschappen hier een grote maatschappelijke rol in spelen. Zo vervullen zij een belangrijke rol in de aanpak van eenzaamheid bij aan het organiseren van ontmoeting in hun dagelijks werk en door activiteiten te organiseren in de Week tegen Eenzaamheid.

Vanuit het christendom zijn er mooie voorbeelden van maatschappelijke betrokkenheid. Voorbeelden zijn de Pauluskerk en het Leger des Heils. Zij helpen bijvoorbeeld dakloze mensen, vluchtelingen, mensen in armoede en andere groepen in nood.

Vraag 5
Hoe beoordeelt u deze maatschappelijke inzet in het licht van uw uitspraak dat u de kerken nergens meer ziet? Zou de overheid zonder deze (vrijwillige) inzet van kerken kunnen?

Antwoord 5
Zie de antwoorden op vraag 1 en 2.

Vraag 6
Erkent u dat voor het verbeteren van maatschappelijke weerbaarheid voor crisissituaties, bijvoorbeeld bij het ontwikkelen van noodsteunpunten, kerken als locaties en maatschappelijke partners van de overheid cruciaal en noodzakelijk zijn om het doel te bereiken? Op welke wijze kunt u de kracht van kerken als laagdrempelige ontmoetingsplaats versterken, mede met het oog op de doelstelling om de maatschappelijke weerbaarheid te vergroten?

Antwoord 6
De overheid investeert in maatschappelijke weerbaarheid, onder meer via de ontwikkeling van een landelijk netwerk van noodsteunpunten. Het doel van deze noodsteunpunten is om de samenredzaamheid van inwoners tijdens een crisis te vergroten, onder andere door hen van de juiste informatie te voorzien op een hiervoor geschikte plek. De minister van Justitie en Veiligheid, het Veiligheidsberaad en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) zetten zich gezamenlijk in voor het stapsgewijs ontwikkelen van een landelijk netwerk aan noodsteunpunten door middel van een pilot in 2026. [3] Wat betreft de individuele pilots in gemeenten ligt de verantwoordelijkheid voor het uitnodigen en betrekken van maatschappelijke partners (zoals buurthuizen, bibliotheken of gebedshuizen) bij die gemeenten en veiligheidsregio’s waar de pilots plaatsvinden. Diverse maatschappelijke partners zijn betrokken bij het landelijke project voor dit pilotjaar noodsteunpunten, zoals onder andere het samenwerkingsverband

[3] Kamerstukken II 2025/26, 30821, nr.326, p.

Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO).

Vraag 7
Wat heeft u bedoeld met de zinsnede uit de toespraak: "*Ook de kerk heeft zich, net als het gehele maatschappelijke middenveld overgeleverd aan overheidsbekostiging en invloed*."? In hoeverre zijn kerken afhankelijk van overheidsbekostiging? Waar blijkt dit uit? En in hoeverre strookt deze uitspraak met onderzoeken waaruit blijkt dat de maatschappelijke baten van kerken groot zijn?[4][5]

Antwoord 7
De kerk en theologie hebben een rijke traditie in het vormgeven van de zorgzame samenleving, zoals in de 19e eeuw. Ik heb opgeroepen om die rijke erfenis in te zetten om mij als minister te helpen in de beweging naar die zorgzame samenleving, die nodig is om de zorg ok voor onze kinderen toegankelijk te houden.

Wat me opvalt is dat ik als minister in Den Haag de kerken mis als gesprekspartner als het bijvoorbeeld gaat over de dementievriendelijke samenleving, of de zorg voor mensen met een beperking. Mijn verhaal is bedoeld als uitgestoken hand en hulpvraag aan de academische theologie en de kerken. Daarom heb ik in mijn lezing drie oproepen gedaan.

En laat er geen misverstand over bestaan. Ik weet heel goed hoeveel er gedaan wordt door heel veel vrijwilligers vanuit kerkgemeenschappen. Denk bijvoorbeeld aan SchuldHulpMaatje. En daar heb ik alleen maar hele grote waardering voor

Vraag 8
Bent u bekend met de vele kerken die op zoek zijn naar huisvesting in verschillende grote steden?[6]

Antwoord 8
Ik ben bekend met dit probleem. Ik betreur het idee dat kerken door ruimtegebrek hun belangrijke maatschappelijke functie niet zouden kunnen vervullen en dat erediensten hierdoor niet kunnen worden gehouden. Bij dit ruimtegebrek gaat het echter om een veel breder probleem dat niet alleen kerkelijke gemeenschappen treft. Het faciliteren van huur(ruimte) is echter een verantwoordelijkheid van gemeente. Wel heeft het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties handreikingen ontwikkeld, zoals het eerdergenoemde Tweeluik religie en publiek domein. Daarnaast heeft de schaarste aan (huur)ruimte de aanhoudende aandacht van dit kabinet.
Tegelijkertijd gaat het waarschijnlijk niet alleen om schaarste aan ruimte, maar ook om betaalbaarheid en de 'concurrentie' tussen religieuze organisaties en andere organisaties met een maatschappelijke functie. Daarnaast bestaat de trend dat steeds meer kerkgebouwen leeg komen te staan of hun religieuze functie verliezen. Om deze ontwikkeling in kaart te brengen en een visie te vormen over de toekomst van deze kerkgebouwen kunnen gemeenten een kerkenvisie opstellen. In een kerkenvisie kan een gemeente keuzes maken over welke bestemming een kerk bij verlies van religieus gebruik houdt of krijgt, bijvoorbeeld behoud van de bestaande maatschappelijke bestemming of woningbouw. Het behoud van de maatschappelijke bestemming maakt het mogelijk dat een andere geloofsgemeenschap zich kan vestigen in het kerkgebouw.

---

[4] Rijksoverheid, 31 augustus 2026, 'Toespraak minister Sterk bij de opening van het academische jaar van de Protestantse Theologische Universiteit'
[5] Verwey-Jonker instituut, 2020, 'Omvang en karakter van de maatschappelijke activiteiten van levensbeschouwelijke organisaties in Rotterdam'
[6] Nieuwsuur, 8 februari 2026, 'Migrantenkerken groeien maar vinden steeds moeilijker onderdak'

Vraag 9
Ziet u dat een lokale overheid die enerzijds kerken niet of nauwelijks ruimte wil geven om bij te dragen aan hun stad of dorp ook bijdraagt aan het wegvallen van de zo gewenste zorgzame samenleving? Zo ja, op welke wijze is hier contact over met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG)?

Antwoord 9
Kerken en andere religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschappen leveren een belangrijke bijdrage in het versterken van zorgzame gemeenschappen. Zij zijn op veel plaatsen actief op het gebied van onder meer omzien naar elkaar, vrijwilligerswerk, armoedebestrijding, eenzaamheid en ondersteuning van mensen in kwetsbare situaties. Ook de VNG benoemt religieuze en levensbeschouwelijke gemeenschappen als mogelijke lokale partners bij het versterken van zorgzame gemeenschappen.

Tegelijkertijd is het aan gemeenten om, binnen de wettelijke kaders, lokaal te bepalen op welke wijze zij samenwerken met maatschappelijke en levensbeschouwelijke organisaties. Daarbij kunnen gemeenten verschillende afwegingen maken, bijvoorbeeld over de aard van een initiatief, de beschikbare ruimte en middelen en de wijze waarop publieke belangen worden gewaarborgd.

Vraag 10
Wordt uw toespraak betrokken bij het eerstvolgend overleg met het CIO, welke de minister van eredienst (zijnde de minister van Justitie en Veiligheid) geregeld voert? Zo ja, kunt u de bevindingen met de Kamer delen? Zo nee, waarom niet?

Vraag 11
Bent u bereid over de rol van kerken met vertegenwoordigers van kerken en andere geloofsgemeenschappen in gesprek te gaan en de Kamer te informeren over de uitkomsten daarvan?

Antwoord 10 en 11
Ik heb een afspraak met het CIO staan om hierover in gesprek te gaan.

1) Trouw, 31 augustus 2026, 'Minister Mirjam Sterk: laat kerken zich meer inzetten voor zorg' (https://www.trouw.nl/politiek/minister-mirjam-sterk-laat kerken-zich-meer-inzetten-voor-zorg~b63d774f/)

2) Rijksoverheid, 31 augustus 2026, ‘Toespraak minister Sterk bij de opening van het academische jaar van de Protestantse Theologische Universiteit’ (https://www.rijksoverheid.nl/documenten/2026/08/31/toespraak-minister-sterk bij-de-opening-van-het-academische-jaar-van-de-protestantse-theologische universiteit)

3) Verwey-Jonker instituut, 2020, ‘Omvang en karakter van de maatschappelijke activiteiten van levensbeschouwelijke organisaties in Rotterdam’ (https://www.verwey-jonker.nl/publicatie/maatschappelijke-activiteiten-van levensbeschouwelijke-organisaties-in-rotterdam/)

4) Nieuwsuur, 8 februari 2026, ‘Migrantenkerken groeien maar vinden steeds moeilijker onderdak’ (https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2601476-migrantenkerken groeien-maar-vinden-steeds-moeilijker-onderdak